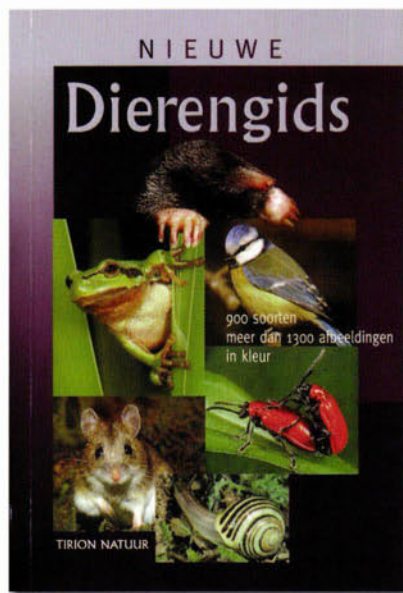

voudige kenmerken van diersoorten vroegen. De gids is dan ook bedoeld voor de beginnende natuurliefhebber.

De gids maakt in eerste instantie een goede indruk, met mooie en vaak goede foto's en duidelijke tekeningen. Op de binnenomslag staan aanwijzingen voor het gebruik van het boek, zoals de indeling en de gebruikte symbolen. Het eerste hoofdstuk geeft zeer kort de biologie van de dieren weer en het gebied dat het boek bestrijkt: Duitsland en omgeving, waaronder Nederland. Daarna volgen de, met verschillende kleuren aangegeven, hoofdstukken, beginnend met de zoogdieren. Dit hoofdstuk is veruit het slechtste, de beschrijvingen zijn summier en er worden maar weinig sporen getoond. Aangezien de meeste zoogdieren zelden worden gezien, zal dit gedeelte daarom vaak niet voldoen. Het hoofdstuk vogels is beter, hoewel door de vaak te klein afgedrukte foto's de determinatie niet eenvoudig zal zijn. Zeker niet voor beginners. De kiekendieven zijn bijvoorbeeld met de gegeven informatie niet te onderscheiden van andere roofvogels. Maar er zijn ook vogels die zeer fraai geportretteerd zijn. Dit geldt met name voor de zangvogels. Leuk om

in de winter de bezoekers van uw voedertafel op naam te brengen. Van de reptielen, amfibieën en

vissen zijn de foto's goed, maar de tekst klopt niet altijd. Zo wordt de Adder nog een algemene soort in het oosten en zuiden van Nederland genoemd. Het gedeelte over sporen en nesten is goed, maar summier. Het beste deel van de gids behandelt de ongewervelden. Hier worden veel dieren vermeld die in de directe woonomgeving voorkomen, zoals tuinen en parken. Bij de vlinders komen ook opvallende nachtvlinders en rupsen aan bod. Het strand wordt terloops meegenomen. Bij de in het water levende ongewervelden is het echter oppassen, want de in zoet en zout water levende dieren worden door elkaar behandeld. Dit hoofdstuk bevat ook enige informatie over zogenaamde plaagdieren, te weten vliegen, muggen en mieren. Kortom de gids is een aardig boekje voor gebruik in huis en tuin en tijdens wandelingen. De slappe kaft en ook de gelijmde binding zal bij veelvuldig gebruik in jas of rugzak niet echt lang mee gaan. Voor een beginnende natuurliefhebber is de gids prima geschikt. Maar voor veel Genootschappers zal het echter weinig houvast bieden, zij zullen meer gespecialiseerde determinatiegidsen nodig hebben.

Antoinette Duijsters

RECENT VERSCHENEN

Bos, F. G., B. AUKEMA & TH. HEIJERMAN, 2004. De wantsen van de Bemelerberg.

16 pp. (zwart-wit). F.G. Bos, Wageningen. Het rapport is te bestellen door € 3,50 over te maken op giro 4976609 ten name van Frank Bos, Wageningen. In 2003 is een veldonderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van wantsen (en kevers) op de Bemelerberg.

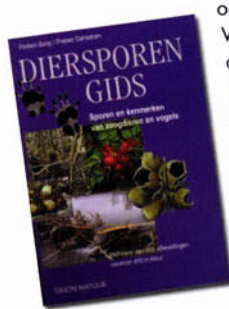
Daarnaast is een beperkt literatuuronderzoek verricht naar de wantsen die in het verleden in het gebied zijn aangetroffen. Dit rapport bevat een korte toelichting op de onderzoeksmethode, een bespreking van de zeldzame gevonden en

niet teruggevonden wantsensoorten, een uitgebreid beheeradvies en een lijst van de gevonden wantsen- en keversoorten. Aangegeven wordt wat het belang is van de Bemelerberg voor de aangetroffen soorten. Naast een beperkte karakteristiek van wantsen in het algemeen, wordt ook ingegaan op het voorkomen van wantsen in Zuid-Limburg in het bijzonder. Tijdens de inventarisatie zijn veel soorten wantsen gevonden, waarvan een groot deel zeer bijzonder is. Echter de meeste bijzondere soorten werden niet op de kalkrijke graslanden aangetroffen, maar juist op struiken en bomen langs het door het gebied lopende openbare pad. Voor de huidige kalkgraslanden op de Bemelerberg wordt zelfs geconcludeerd dat de wantsenfauna onvolledig ontwikkeld is. Volgens de auteurs is een te hoge begrazingsdruk hiervan waarschijnlijk de oorzaak. Zie verder ook het artikel op bladzijde 11 tot en met 13 in dit maandblad.

BANG, P., 2004. Diersporengids. Sporen en kenmerken van zoogdieren en vogels.

264 pp. met 600 afbeeldingen, grotendeels in kleur. Tirion Uitgevers, Baarn. ISBN 90.5210.568.5. Prijs € 39,98. Verkrijgbaar in de boekhandel.

Het betreft alweer de zesde herdruk van de

oorspronkelijke versie. Vergelijking met een eerdere druk (Elsevier Diersporengids, 1980) laat zien dat de grove lijn van het boek nog steeds is gehandhaafd. Wel zijn een aantal nieuwe foto's toegevoegd en is de tekst gedeeltelijk gewijzigd. In dit boek

worden een aantal thema's behandeld over diersporen. Verreweg het grootste gedeelte van het boek gaat over loopsporen, vraatsporen en uitwerpselen. Verder wordt aandacht besteed aan urine, braakballen, legers, nesten en holen, andere sporen en hoe deze sporen verzameld en geconserveerd kunnen worden.

MILIEU- EN NATUURPLANBUREAU, 2004. Natuurbalans 2004.

194 pp. Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, Bilthoven & Wageningen Universiteit en Researchcentrum, Wageningen. Met medewerking van het CBS, RIZA, RIKZ, LASER en DLG. ISBN 90.1210.665.6. De Natuurbalans kost € 29,50 (excl. € 5,02 verzendkosten) en is te bestellen bij de Sdu klantenservice (tel. 070-378 98 80, e-mail: sdu@sdu.nl), onder vermelding van 'Natuurbalans 2004' en het ISBN-nummer. Wanneer u bij de overheid werkt of studeert op het gebied van natuur en milieu kunt u een e-mail sturen naar 'natuurbalans@rivm.nl'.

De Natuurbalans en de samenvatting staan als pdf-bestand op internetpagina http://www.rivm.nl/milieu/natuurbalans_verkenning/natuurbalans/.

De Natuurbalans is de jaarlijkse rapportage over de toestand en het beleid van natuur en landschap. Uit de rapportage van 2004 blijkt dat veel soorten profiteren van de verbeterde waterkwaliteit van beken en rivieren. Dit komt mede door de eerste succesvolle resultaten van natuurontwikkeling.

Andere natuurtypen, waaronder heide, hebben nog steeds last van verarming en verzuring. Ook de bestrijding van verdroging stagneert en de Ecologische Hoofdstructuur blijkt nog steeds te versnipperd. Ondanks de geringe successen op dit vlak, heeft het kabinet besloten deze structuur meer te willen realiseren door agrarisch en particulier natuurbeheer. Ook zijn de ecologische verbindingzones als rijkstaakstelling geschrappt. Wat soorten betreft zijn er grote verschillen in de ontwikkelingen; met vleermuizen gaat het goed, maar voor dagvlinders is de situatie zorgwekkend. Ook zorgwekkend is de achteruitgang van de soorten van het agrarisch cultuurlandschap. Door stedelijke ontwikkelingen gaat de kwaliteit van dit landschap sterk achteruit, en is er tussen 1990 en 2000 maar

lans 2004' en het ISBN-nummer. Wanneer u bij de overheid werkt of studeert op het gebied van natuur en milieu kunt u een e-mail sturen naar 'natuurbalans@rivm.nl'.

liefst 31.000 hectare verdwenen. Toch wil het rijk haar middelen voor landschapsbehoud concentreren in 20 Nationale landschappen. In Limburg is alleen het Heuvelland als zodanig aangewezen.

WIND, J., S. ROSELAAR & C. VAN TILBURG, 2004. Vormgeven aan onderzoek. Onderzoekshandleiding Vorm en Functie.

33 pp. Nederlandse Jeugdbond van Natuurstudie (NJN), 's Gravenland. Prijs € 3,50 (+ € 1,53 verzendkosten), € 27,50 per 10 stuks. Te verkrijgen bij de Jeugdbondsuitgeverij (www.jeugdbondsuitgeverij.nl).

Deze handleiding is bedoeld voor jongeren met interesse in de natuur, als hulpmiddel bij het uitvoeren van natuuronderzoek en als bron van eenvoudige onderzoeksideeën. Het boekje begint met een interview met de ecooloog en onderzoeker Theu-

nis Piersma. In de rest van het boek wordt nader ingegaan op het doen van eenvoudig veldonderzoek. Hierbij komen zaken aan bod als benodigde materialen, het begrip populatiegrootte en het bouwen van netten voor het vangen van waterfauna. Specifiek wordt ingegaan op onderzoek naar libellen, vleermuizen, muizen, vogels en het maken van vegetatieopnames. Ook wordt aandacht besteed aan bloemen en bloembezoekende insecten. Met de handleiding wil de NJN jongeren helpen om de natuur te ontdekken. De onderzoekshandleiding is gepubliceerd als afsluiting van het tweejarig project Vorm en Functie, dat gaat over de aanpassing van dieren en planten aan hun omgeving.

DE VRIES, H.H. & S.H. ENS, 2004. De Limburgse hoogvenen en het Veenhooibeestje.

34 pp. De Vlinderstichting, Wageningen. U kunt het rapport ophalen van de internetpagina www.limburg.nl. Ga naar 'Beleidsvoering' - 'Ruimte en groen' - 'Groen' - 'Soortenbescherming'.

Uit onderzoek dat de Vlinderstichting in 2003 in de Peel heeft uitgevoerd, blijkt dat het Veenhooibeestje voorgoed is verdwenen uit Limburg. De vlinder werd voor het laatst in 1996 in

de Groote Peel aangetroffen, en de meest recente melding uit de Mariapael dateert uit 1983. Deze dramatische achteruitgang vormde aanleiding om te onderzoeken of de soort wellicht

toch nog voorkwam in de Peel en wat de oorzaak van de achteruitgang is geweest. Uit een analyse van geschikt leefgebied van het Veenhooibeestje in Noord-Nederland, blijkt dat de voedselplant van de rups groeit in een mozaïek met andere veenplanten. Tot verbazing van de onderzoekers bleken deze vegetaties in de Peel nauwelijks nog voor te komen. De oorzaak hiervan is waarschijnlijk te snel doorgevoerde waterstandsverhogingen, waardoor relictpopulaties, die voorkomen op de natste plekken, het eerst onder water lopen en verdrinken. Bovendien kunnen de rupsen tijdens de winterrust hierdoor ook verdrinken. Naast een algemene beschrijving van het leefgebied van het Veenhooibeestje in Limburg, bevat het rapport een beschrijving van de laatste grote populatie in Nederland. Hieruit worden enkele conclusies getrokken voor het gewenste waterstandsregime in de Peel. Tenslotte wordt ingegaan op de kansen voor het Veenhooibeestje in Limburg en worden enkele aanbevelingen gedaan.

HEIJLIGERS, H.W.G., 2004. Monitoring vleermuisvoorziening en rijksweg 73. Deelrapport 2003/2004.

16 pp. Stichting Natuurprojectenbureau De Lierlei, Roermond. In opdracht van Rijkswaterstaat, directie Limburg, Maastricht. Meer informatie over dit rapport is te verkrijgen bij de Stichting Natuurprojectenbureau 'De Lierlei', e-mail: lierelei@nhgl.org of bij het kantoor van het NHGL in Roermond.

Het rapport maakt deel uit van het onderzoeksproject 'Monitoring Vleermuisvoorzieningen Rijksweg 73, 2002-2006'. Doel van het onderzoek is duidelijkheid te krijgen over het gebruik van

twee nieuw aangelegde vleermuiswinterverblijven langs de Rijksweg 73 in Horst en Grubbenvorst. In deze verblijven zijn extra voorzieningen aangebracht om meer geschikte schuilmogelijkheden voor vleermuizen te creëren. Het rapport geeft een totaaloverzicht van de vleermuismonitoring tot juni 2004. Er wordt ingegaan op het doel en de opzet van het project. Daarnaast wordt een korte gebiedsbeschrijving gegeven. Vervolgens worden de voorlopige resultaten gepresenteerd. In de conclusies worden deze uitgebreid geanalyseerd en besproken. Hieruit blijkt dat zowel in het vleermuisverblijf van Horst als Grubbenvorst in de wintermaanden vleermuizen worden aangetroffen. Tot op heden is alleen de Gewone grootvleermuis gezien in beide kelders. De verblijven blijken na de bouw al relatief snel ontdekt. In de omgeving van Horst was het voorkomen van deze vleermuissoort voor de bouw van de vleermuisruimte al bekend. In de omgeving van Grub-

benvorst (Zaarderheiken) was dit echter niet het geval.

BUISSINK, F., 2004. ANWB Nationale Parken Nederland. Staalkaart van de natuur.

160 pagina's, full colour, rijk geïllustreerd. ANWB Uitgeverij Boeken, Den Haag. ISBN 90 18 01875 9. Het boek kost € 14,95 (exclusief € 2,50 verzendkosten) en is verkrijgbaar bij de boekhandel, alle ANWB-verkooppunten en de webwinkel van de ANWB (te bereiken via internetpagina www.anwb.nl).

Sinds 1975 heeft de Nederlandse regering gewerkt aan de totstandkoming van een stelsel van Nationale Parken. In dit boek volgen na een korte inleiding, hoofdstuksgewijs de beschrijvingen van de 20 parken die Nederland nu inmiddels rijk is, waaronder de Groote Peel, de Meinweg en de Maasduinen in de provincie Limburg. In elk hoofdstuk, van zo'n zes pagina's, wordt ingegaan op het ontstaan van het landschap. Denk hierbij aan het ontstaan van hoog-

veen in de Groote Peel of het ontstaan van de terrassen op de Meinweg. Eveneens wordt aandacht besteed aan het gebruik en de invloed van de mens, bijvoorbeeld de aanwezigheid van grafheuvels in de Maasduinen. Ook wordt over de natuurwaarden en mogelijkheden voor bezoek verteld. Enkele intermezzo's behandelen de bijzonderheden van de parken. Hierbij wordt meestal

ingegaan op beschermde soorten of bijzondere biotopen in de parken, zoals de Adder op de Meinweg en de vennen van de Maasduinen. Het boek wordt afgesloten met nuttige adressen, waaronder die van alle bezoekerscentra. Bij het boek hoort een kleiner boekwerkje met daarin routebeschrijvingen van vier fietstochten, 14 wandelroutes en twee vaarroutes, waaronder drie wandelroutes in Limburg.

Wie zijn rapport, boek, etc. opgenomen wil zien in deze rubriek, kan een literatuurverwijzing met een korte inhoudsbeschrijving en de bestelwijze opsturen naar de redactie o.v.v. 'recent verschenen'. De publicaties moeten betrekking hebben op voor Limburg relevante onderwerpen. De meeste in deze rubriek besproken rapporten kunnen worden ingezien bij het bureau van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. Graag even van te voren bellen of iemand aanwezig is (tel. 0475 -386470).

Guido Verschoor